

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai

El. paštas info@enmin.lt

Kopija:

vytautas.budreika@enmin.lt

2024-07-10 Nr. 2024-SD-
Į 2024-06-25 Nr. 3-916

DĖL PASTABŲ VANDENILIO PLĖTROS LIETUVOJE 2024-2050 METAIS GAIRIŲ ĮGYVENDINIMO PLANO PROJEKTUI TEIKIMO

EPSO-G įmonių grupė (toliau – Grupė), išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos 2024 m. birželio 25 d. raštu Nr. 3-916 išvadoms pateiktą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl vandenilio plėtros Lietuvoje 2024–2050 metais gairių įgyvendinimo plano projekto teikimo išvadoms gauti“ projektą (toliau – Nutarimo projektas), teikia pastabas ir pasiūlymus.

Žemiau rašte pateikiamos esminės grupės pastabos (visos pastabos pateikiamos priede):

Pastabos dėl priemonių išbraukimo arba atsakingų vykdytojų / dalyvaujančių subjektų keitimų:

- Siūlome priemonėje 1.4 prie dalyvaujančių įtraukti ir Valstybinę energetikos reguliavimo tarybą (toliau - VERT), nes leidimus veiklai energetikos srityje pagal galiojantį energetikos veiklos reglamentavimą išduoda VERT.
- Siūlome apsvarstyti, ar prie atsakingų vykdytojų uždavinyje Nr. 1 niekur nevertėtų įtraukti ir VERT (greta Energetikos ministerijos), nes, tikėtina, kad įgyvendinamuosius teisės aktus (pvz., ekonominio reguliavimo, leidimų vandenilio veiklai išdavimo klausimais ir pan.), jei, pvz., vandenilio transportavimo veikla būtų reguliuojama, rengtų ir VERT.
- Siūlome išbraukti kaip atsakingus dalyvaujančius subjektus UAB „EPSO-G“ ir AB „Amber Grid“ ties 4.1. ir 4.2. priemonėmis, atsižvelgiant į tai, kad paramos mechanizmų vandenilio ekonomikai sukūrimas ir informacijos apie ES paramą teikimas yra valstybinių institucijų kompetencijos sritis.
- Atsižvelgiant į bendrovių turimas kompetencijas, priemonėje 4.3. siūlome pakeisti atsakingą vykdytoją į AB „Amber Grid“, nurodant UAB „EPSO-G“ kaip dalyvaujantį subjektą.
- Siūlome išbraukti priemonę 5.4. atsižvelgiant į tai, kad elektros energijos perdavimo sistemos operatorius jau turi duomenų surinkimo formatą per prisijungimo sąlygų teikimo procesą, todėl nėra poreikio kurti papildomas duomenų mainų koncepcijos.
- Atsižvelgiant į tai, kad skirstomasis tinklas taip pat gali būti aktualus vandenilio slėnių įrengime (priemonė, numatyta 6.2 punkte), siūlome kaip dalyvaujantį subjektą papildomai nurodyti AB „Energinės skirstymo operatorius“ (toliau – AB ESO).
- Atsižvelgiant į tai, kad bandomasis vandenilio įmaišymo projektas yra tik viena iš alternatyvių priemonių pasiruošiant vandenilio ir metano mišiniui transportuoti dujų sistemomis, siūlome išbraukti bandomojo vandenilio maišymo projekto priemonę 6.4. Dėl jos ar kitų alternatyvių įsivertinimo būdų būtų sprendžiama konsultuojantis ir derinant su valstybės institucijomis, kai bus įgyvendinama 6.5 priemonė pritaikyti gamtinių dujų infrastruktūrą vandenilio ir metano mišiniui transportuoti.
- Kadangi 6.5. priemonė apima visą gamtinių dujų (transportavimo) infrastruktūrą, įskaitant gamtinių dujų skirstymo sistemą, siūlome prie atsakingų vykdytojų įtraukti AB ESO.
- Įvertinus priemonės 6.8. siekį vertinti vandenilio transportavimo galimybes, siūlome išbraukti kaip dalyvaujantį subjektą LITGRID AB, atsižvelgiant į tai, kad tai nėra bendrovės ekspertinė sritis.
- Siūlome pakeisti atsakingą vykdytoją 7.2. priemonėje dėl antžeminio vandenilio ar jo išvestinių produktų saugojimo galimybių ir poreikio vertinimo iš UAB „EPSO-G“ į AB „KN Energies“, atsižvelgiant į tai, kad pastaroji bendrovė turi plačiausią kompetenciją Lietuvoje antžeminio cheminių medžiagų saugojimo srityje. UAB „EPSO-G“ siūlome įtraukti kaip dalyvaujantį subjektą.

- Siūlome išbraukti 8.2. priemonėje UAB „EPSO-G“ kaip dalyvaujantį subjektą, paliekant bendrai energetikos sektoriaus bendrovės apimantį terminą „Siuinteresuotos įmonės“.
- Kadangi pirmojo žaliojo vandenilio slėnių įkūrimo terminas (pagal 6.2 priemonę) numatytas 2028 m. siūlome apsvastyti, ar 8.3 priemonės terminas 2027 m. koreliuoja su 6.2 priemonės terminu (t.y., ar tikrai bus galimybė jau 2026/2027 m. atlikti tyrimus slėniuose). Jei tikslinga, siūlome suvienodinti termino pabaigą.

Siūlymai pakeisti priemonių formuluotes:

- Atsižvelgiant į tai, kad:
 - 1) siūlome atsisakyti Nutarimo projekto 6.4. priemonės - bandomojo vandenilio maišymo projekto, kurio apimtyje buvo numatyta įgyvendinti ir P2G technologijos bandymus sistemos lankstumo priemonių testavimui;
 - 2) EPSO-G grupė negali užsiimti energijos gamyba/tiekimu/skirstymu, t. y. negalime turėti P2G technologijų ir gaminti vandenilio;
 - 3) Neaiškios Nutarimo projekto 5.2. priemonės formuluotės bei technologinių terminų santrumpos; Siūlome išbraukti priemones 5.1. ir 5.2. iš Nutarimo projekto ir pakeisti jas šiomis priemonėmis:

Priemonės	Atsakingas vykdytojas	Dalyvaujantys subjektai	Laikotarpis (pradžia ir pabaiga)	
5.1. Atlikta vandenilio ekosistemos ir elektros energetikos sektoriaus sąveikos analizė, įvertinant žaliųjų dujų gamybos panaudojant elektros energiją (P2G) bei elektros energijos gamybos panaudojant žaliąsias dujas (G2P) technologijas bei jų pritaikymą teikiant elektros sistemos lankstumo priemones.	UAB „EPSO-G“	AB „Amber Grid“ LITGRID AB AB ESO	2025 m.	2026 m.
5.2. Peržiūrėti veikiančius rinkos mechanizmai ir įvertintos P2G/G2P technologijų galimybės teikti lankstumo paslaugų pasiūlymus, pateiktos rekomendacijos dėl lankstumo paslaugų.	UAB „EPSO-G“	AB „Amber Grid“ LITGRID AB AB ESO	2025 m.	2026 m.
5.3. Esant rinkos dalyvių suinteresuotumui bei praktikoje veikiančiam P2G technologiją naudojančiam gamintojui, atliktas bandomasis projektas elektros energetikos sistemos lankstumo užtikrinimo priemonėms testuoti.	LITGRID AB	Siuinteresuotos įmonės	2026 m.	2028 m.

- Atsižvelgiant į tai, kad dėl žaliojo vandenilio gamybos ir vartojimo jau yra atliktos ar atliekamos studijos (Energetikos sistemos transformacijos, LT100 ir kt.), tačiau tikslingai iki šiol nebuvo nagrinėjamas iš vandenilio gaminamų sintetinių dujų ir sintetinių degalų potencialas Lietuvoje, siūlome pakeisti 4.3. priemonės formulotę, išdėstant ją taip: „Atlikta analizė dėl sintetinių dujų ir sintetinių degalų (iš vandenilio ir CO₂) gamybos, eksporto ir saugojimo galimybių“. Toks analizės turinys atitinka Energetikos ministerijos, kaip Grupės akcininko, pagal naujausią akcininko lūkesčių raštą keliamą lūkestį atlikti sintetinių dujų ir sintetinių degalų panaudojimo analizę.
- Siekiant aiškumo, siūlome 6.1. priemonę („6.1. Parengta analizė ir patvirtintos žaliojo vandenilio slėnių įkūrimui tinkamos teritorijos“) patikslinti, nurodant, kokia tai yra analizė.

Siūlymai įtraukti naujas priemones:

- Atsižvelgiant į didelį poveikį tam tikroms visuomenėms grupėms ar verslo subjektams turėsiantį vandenilio plėtros kontekstą, siūlome įtraukti papildomą priemonę, skirtą viešosios nuomonės formavimui ir komunikacijai, formuluojant ją taip: „Parengtas vandenilio plėtros komunikacinis planas

visuomenei ir verslo subjektams, pateikiama informacija viešojoje erdvėje ir organizuoti renginiai, skirti šviesti apie numatomas vandenilio vertės grandinės naudas ir poveikį suinteresuotoms šalims“. Atsakingu priemonės vykdytoju siūlome nurodyti Energetikos ministeriją, dalyvaujantiais subjektais – kitas suinteresuotas institucijas ir įmones.

- Atsižvelgiant į neapibrėžtumą dėl reikalingų aplinkosauginių priemonių lygmens vandenilio infrastruktūrai, siūlome pridėti priemonę skirtą aplinkosauginių reikalavimų peržiūrai ir formuluoti ją sekančiai – „Peržiūrėti vandenilio infrastruktūros (perdavimo, gamybos, saugojimo ir kt.) aplinkosauginiai reikalavimai“.
- Atsižvelgiant į poreikį bendradarbiauti vystant tarpvalstybinę vandenilio infrastruktūrą ir ekosistemą su aplinkinėmis valstybėmis ir siekiant užtikrinti vandenilio vystymo aktualumą ir suderinamumą, o taip pat remtis vandenilio vystyme labiau pažengusių valstybių patirtimi, siūlome pridėti dvi priemones, skirtas tarpvalstybiniam politiniam susitarimams ir formuluoti jas sekančiai:
 - 1) Sudaryti tarpvalstybiniai susitarimai dėl vandenilio infrastruktūros vystymo regione;
 - 2) Sudaryti tarpvalstybiniai susitarimai dėl mokslo ir žinių dalinimosi tarpvalstybinės/regioninės vandenilio ekosistemos vystymo klausimais su vandenilio vystyme pažengusiomis valstybėmis.

Kitos pastabos:

- Siūlome pavėlinti 7.1. priemonės pradžios ir pabaigos laikotarpį atsižvelgiant į tai, kad neturime žinių, jog šiais metais būtų pradėtas geologinio vandenilio saugojimo galimybių vertinimas.
- Atsižvelgiant į tai, kad plane nurodytų priemonių vėliausia įgyvendinimo pabaigos data - 2030 m., siūlome numatyti vandenilio gairių įgyvendinimo plano laikotarpį 2024-2030 metams ir plano priemones bei metus reguliariai atnaujinti, pagal poreikį. Šiuo metu Nutarimo projekto pavadinime pateiktas laikotarpis yra siejamas su pačiomis gairėmis, o ne su plane numatytų priemonių įgyvendinimo laikotarpiu, t. y. plano priemonių įgyvendinimo laikotarpis pavadinime apskritai nenumatytas, dėl ko galima preziumuoti, kad jis numato priemones iki galutinės datos (iki 2050 m.). Pavadinimą galima pakeisti tokiu būdu: „Dėl Vandenilio plėtros Lietuvoje 2024-2050 metais gairių įgyvendinimo plano 2024-2030 metams patvirtinimo“. Alternatyviai, siūlome planą papildyti priemonėmis, kurių įgyvendinimo laikotarpis apimtų ir 2050 metus.
- Siūlome Energetikos ministerijai įvertinti ar nekiltų interesų konfliktas įvardinant konkrečius rinkos dalyvius prie tam tikrų priemonių (pavyzdžiui, 6.2) kaip dalyvujančius subjektus atsižvelgiant į tai, kad jų įgyvendinime galėtų dalyvauti ir kitos rinkoje veikiančios bendrovės.
- Siūlome įvertinti, ar 5.3 priemonė ir joje nurodyta veiksmų užbaigimo data (2024 m.) yra tikslingos bei ar ši priemonė neturėtų būti pakeista ar išbraukta. Paliekant priemonę, prie dalyvujančių subjektų siūlome įtraukti AB „Amber Grid“.
- Atsižvelgiant į tai, kad 6.7. priemonėje („6.7. Pradėti vandenilio dujotiekio Lietuvos teritorijoje, kuris sujungs Suomiją su Vokietija (angl. Nordic-Baltic Hydrogen Corridor), statybos darbai“) fokusuojamasi į statybos darbų pradžią ("<...> Pradėti <...> statybos darbai"), siūlytina dėl aiškumo patikslinti, ar i) statybos darbų pradėjimui intervalas yra 2026-2029 m., ar ii) visgi 2029 m. nurodo statybos darbų pabaigą, atitinkamai tai patikslinant 6.7. priemonės formuluotėje.
- Kadangi pirmojo žaliojo vandenilio slėnio įkūrimo terminas (pagal 6.2. priemonę) numatytas 2028 m. – siūlome apsprastyti, ar 8.3. priemonės („8.3. <...> atlikti eksperimentinius tyrimus žaliojo vandenilio slėniuose“) pabaigos terminas 2027 m. koreliuoja su 6.2. priemonės terminu (t. y., ar tikrai bus galimybė jau 2026/2027 m. atlikti tyrimus slėniuose). Jei tikslinga, siūlytina suvienodinti termino pabaigą 6.2. ir 8.3. priemonėse.

PRIDEDAMA. Grupės pastabos vandenilio gairių įgyvendinimo planui (doc.).

Grupės finansų vadovas, pavaduojantis Bendrovės vadovą

Darius Kašauskas

Saulius Rimutis, tel. +370 690 16332, el. p. saulius.rimutis@epsog.lt